

En büyük köstebek türü Hakkarî'den

Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ) akademisyenlerinin öncülük ettiği çalışmayla Anadolu'da keşfedilen yeni köstebek türü ve alt türü, bilim dünyasına kazandırıldı

OMÜ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İslam Gündüz ve araştırma ekibi ile İngiltere Plymouth Üniversitesinde görevli Prof. Dr. David T. Bilton ve Amerika Indiana Üniversitesinde görevli Prof. Dr. P. David Polly tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucu, yeni bir köstebek türü ve alt türü keşfedildi.

'YENİ TÜRLER OLABİLİR'

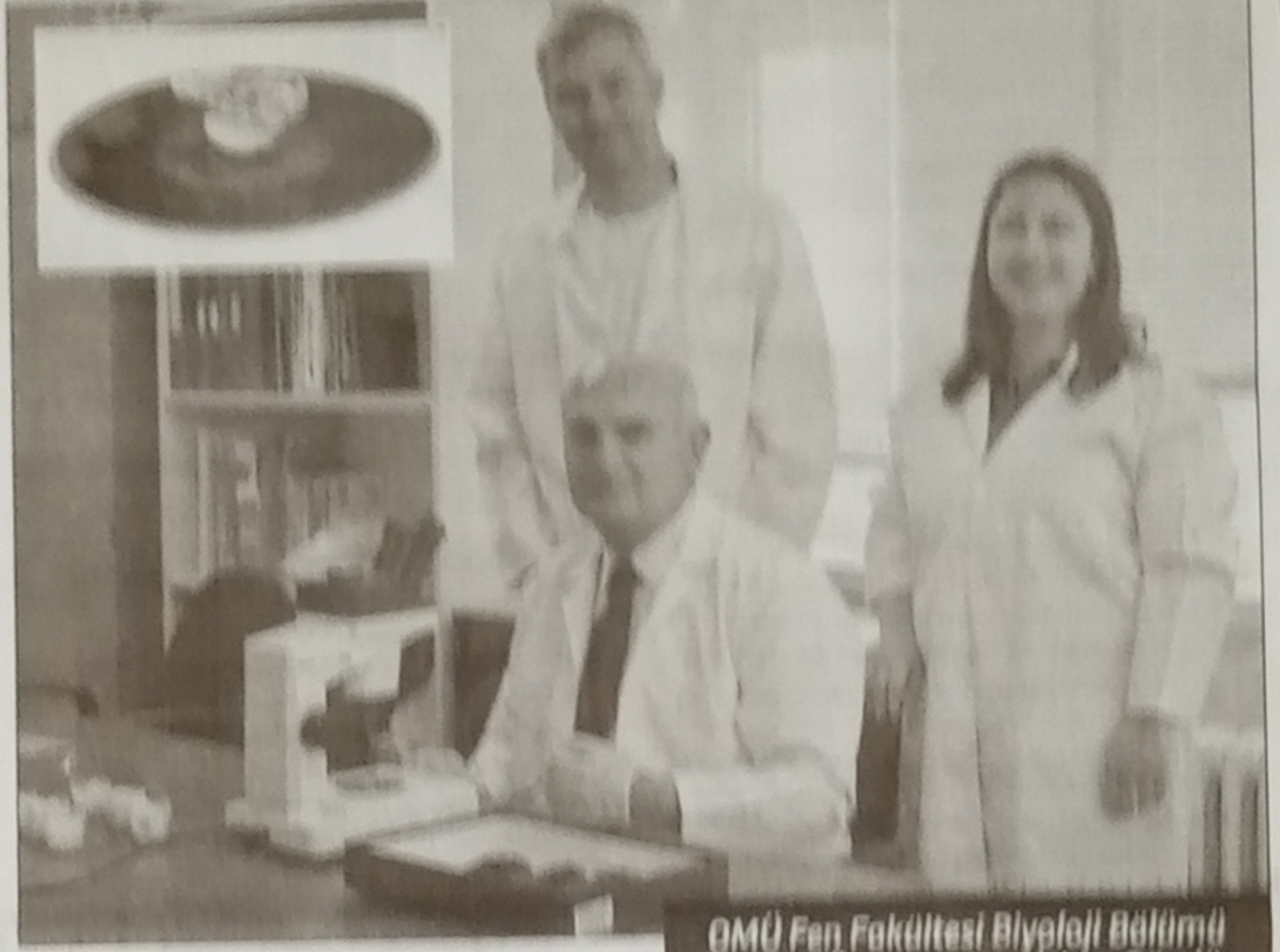
Türkiye-İrak sınırında 6 yıl süren ekip çalışması sonucu bulunan, diğerlerinden daha büyük vücut yapısına sahip Anadolu'ya özgü köstebek türüne, Hakkarî'de bulunmasından dolayı "Talpa hakkarîensis" ismi verildi. Bu türle birlikte dünya genelindeki Talpa cinsi köstebek türü sayısı 15'e yükseldi.

KAPSAMLI ÇALIŞMA

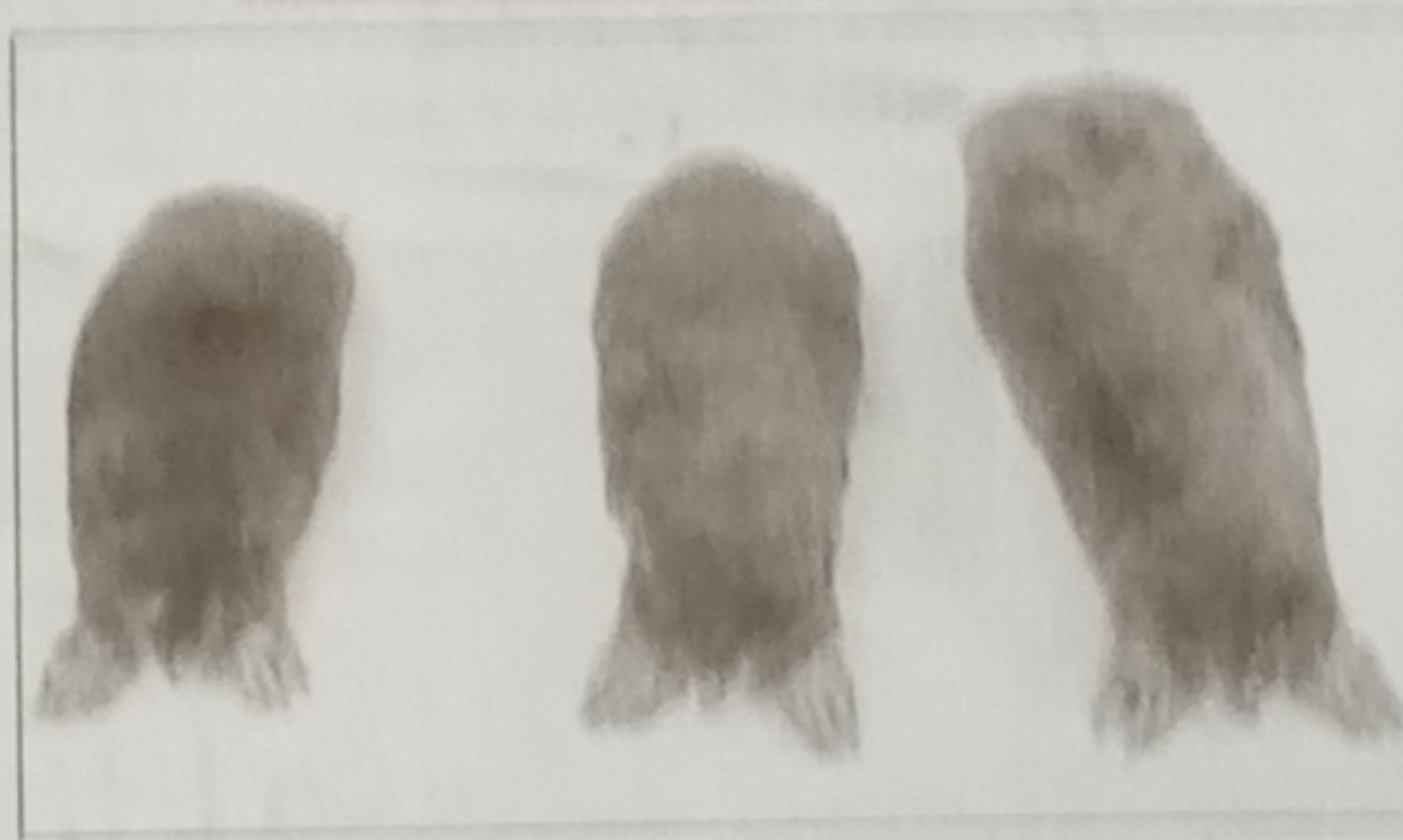
Prof. Dr. Gündüz, Talpa cinsi köstebeklerin bundan yaklaşık 6,5-7 milyon yıl önce ortaya çıktığını söyledi. Bu cinse dahil köstebeklerin Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika'yı içine alan Batı Palearktik Bölge'de dağılımlarını genişlettiğini, bugün Avrupa ve Batı Asya'da yayılış göstererek taksonlardan (canlıların sınıflandırılmasında, alemden alt türe kadar bir hiyerarşi içinde düzenlenmiş tüm birimlerin ortak adı) oluştuğunu ifade eden Gündüz, şöyle konuştu: "Benzer yaşam şartlarına uyum nedeniyle genellikle morfolojik olarak da birbirine çok benziyorlar. Bu morfolojik genel benzerlik bu cins içindeki olası, daha keşfedilmemiş bazı türlerin ortaya çıkarılmasını zorlaştıran bir faktördür. Bugüne kadar yapılan özelliklerde morfolojik tabanlı çalışmalar, bu cins içerisinde yaklaşık 13-14 geçerli tür olduğunu söylüyor. Ama son yıllarda DNA tabanlı güncel moleküler tekniklerin kullanılmasıyla yapılan çalışmalar, aslında keşfedilmeyi bekleyen, saklı yeni türlerin de olabileceğini önermekte."

YENİ BİR TÜR

Projenin, OMÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Ofisi tarafından desteklendiğini bildiren Gündüz, şöyle devam etti: "Bu proje kapsamında eldp arkadaşlarımız ve biri Amerika'da, diğeri İngiltere'de olan meslektaşlarımızla yaptığımız çalışma sonucunda, Irak-Türkiye sınırında, Hakkarî'de yaklaşık deniz seviyesinden 3 bin metre yükseldiğindeki habitatlarda, oldukça dar ve spesifik habitatlarda yayılış gösteren bir popülasyon keşfettik. Detaylı yaptığımız morfolojik ve genetik çalışmalar, bunun bir popülasyondan ziyade cins içinde yeni bir tür hatta Türki-

OMÜ Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. İslam Gündüz ve araştırma ekibi ile İngiltere Plymouth Üniversitesinde görevli Prof. Dr. David T. Bilton ve Amerika Indiana Üniversitesinde görevli Prof. Dr. P. David Polly tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucu, yeni bir köstebek türü ve alt türü keşfedildi

ye'ye endemik yeni bir tür olabileceğini önerdi. Bu türü, ilk tanımlandığı yer Hakkarî'ye atfen 'Talpa hakkarîensis' yani Hakkarî bölgesinden tanımlanmış köstebek türü olarak bilim camiasına sunduk. Bu çalışma, alanında çok saygın bir dergi olan Zoological Journal of the Linnean Society'de geçen hafta online olarak erişime açıldı."

ALT TÜRDE BULUNDU

Keşfedilen yeni türe ilaveten, yapılan çalışmalar sonucu bir de alt tür bulduklarını bildiren Gündüz, "Bu yeni türe ilaveten cinsin revizyonunu yani tekrar gözden geçirilmesini çalıştığımız için bu tür içerisinde daha önce Talpa davidiana olarak bilinen başka bir türü de çalıştık. Bu türle ilgili yaptığımız çalışmada aslında Türkiye'de T. davidiana denen türün ild alt türden ibaret olduğunu da ilk defa ortaya koyduk. Bu kapsamda Bitlis Tatvan bölgesinden 'Talpadavidiana tatvanensis' taksonunu da tanımlandığı yere atfen yeni bir alt türü de aynı çalışmayla bilim alemine tanıtmış olduk." dedi.

15 KÖSTEBEK TÜRÜNDEN 7'Sİ TÜRKİYE'DE GÖRÜLÜYOR

Gündüz, projeye Talpa cinsi köstebek sayısının 14'ten 15'e yükseldiğini anlatarak, şunları kaydetti: "Her şeyden önemlisi bu 15 türden 7'si şu anda Türkiye'de, ağırlıklı olarak da Anadolu'da yayılış göstermektedir. Bu cinsin biyolojik çeşitlenmesinde Türkiye'nin, özellikle Anadolu'nun sahip olduğu farklı iklim, coğrafik bariyerler, topografyanın çok önemli bir faktör olabileceğini düşünüyoruz. Morfolojik olarak bu tür, şu ana kadar bu cins içinde tanımlanmış vücut büyüklüğü bakımından en büyük türdür. Bunu, araziye gittiğinizde, yuvalarını açtığınızda, toprak altında hayvanların açmış olduğu galerinin çapından da anlayabiliyorsunuz. Kafatası vücut büyüklüğüyle paralellik gösteriyor. En yakın tür olarak kabul edilen kardeş türden kesinlikle kafatası daha büyüktür. En önemlisi de diş morfolojilerinde büyük farklar var. Mesela yakın akraba türde 3 premolar diş varken, bunlarda kafatası büyüklüğü için bununla paralel olarak 4 premolar diş var. Bu da tamamen türe spesifik onu tanımlayıcı bir karakter olarak öne çıkarıyor." AA